

Forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i opplæringsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19

Midlertidig lov gjelder nå fram til 1. november 2020. Det foreslås å forlenge dette til 1. juli 2021. Departementet foreslår enkelte endringer i tilpasningene i reglene om leirskole og påbygg. For øvrig foreslår departementet at reglene videreføres uten innholdsmessige endringer.

Norsk Lektorlag vil fremheve behovet for en tydeligere forskriftstekst som i seg selv er forståelig for skoleeiere, skoleledere, lærere og lektorer. De fleste av forskriftens brukere har ikke juridisk bakgrunn eller mulighet til å sette seg inn i forarbeidene. Vi mener en del sentrale begreper i forskriften ikke er godt nok definert. Formuleringer som «elevens mulighet til å få utbytte av opplæringen» og «hva som er forsvarlig» ut fra «elevens helhetlige situasjon» kan gi svært ulike tolkninger og praksiser.

Departementet spør spesifikt om vi ser behov for andre justeringer i midlertidig lov om tilpasninger for å avhjelpe konsekvenser av koronautbruddet. Vi viser til våre tidligere høringsuttalelser knyttet til koronatilpasninger av lovverket, særskilt til høringsuttalelse av 26.03 og 14.4, hvor vi spesielt påpeker at:

- Målet må være å gi god opplæring med en forsvarlig arbeidsbelastning for de ansatte
- Det er behov for en tilføyelse i forskriften (nytt fjerde ledd): *Skolene skal så langt som mulig sørge for at vikarer settes inn ved fravær*
- Det er behov for en tilføyelse i forskriften (nytt første ledd): *Opplæringens fag- og timefordeling skal forholdsmessig gjenspeile ordinær fag- og timefordeling så langt det er mulig*
- Første ledd i § 8-2 kan med fordel gjentas innledningsvis i forskriftens § 3 (1) a: *«I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhør.»*

Vi mener fortsatt § 8 A er uheldig formulert, og at den i praksis gjør at fylkeskommuner og kommuner som har forsømt sine plikter som skoleeiere ved å eksempelvis ikke ansette nok faglært undervisningspersonale, eller som ikke har investert tilstrekkelig i læremidler og digitale ressurser, også får anledning til å justere ned ambisjonene for opplæringen som skal skje i skolenes regi under utbrudd av covid-19.

Forslaget løser ikke utfordringene gult nivå gir

- Vi trenger tydelige forskrifter som også er tilpasset gult nivå.

Hensynet til hvilken opplæring som er mulig, må også handle om hensynet til en forsvarlig arbeidssituasjon for lærere og lektorer, slik at vi får minst mulig belastningsrelatert sykefravær i den krevende perioden vi står overfor. Lektorene er allerede overarbeidet, kun tre uker inn i skoleåret. Dette er ikke bærekraftig.

Kunnskapsdepartementet skriver i høringsnotatet at reglene «*bare unntaksvis vil komme til anvendelse ettersom de først og fremst er aktuelle på rødt nivå*». Vi ser det som uheldig at departementet nå sender ut en forskrift på høring hvor det er utydelig når forskriften skal gjelde. Den må etter vårt syn enten gjelde kun for rødt nivå, eller også gjelde for både rødt og gult nivå. «*Først og fremst aktuelle på rødt nivå*» er en uklar formulering som ikke gir skoler og ansatte de avklaringer vi trenger.

Nå er vi på gult nivå, og vi savner en tydelig forskrift rettet mot gult nivå, hvor elever både er hjemme og på skolen. Vi erfarer at det er vanskelig for lærere og lektorer å gjennomføre forsvarlig opplæring til både elever på skolen og elever som er hjemme samtidig. Dette innebærer som oftest dobbeltarbeid.

Samme lærer kan ikke undervise både elever som er fysisk på skolen og elever som er hjemme. Kvalifiserte vikarer må settes inn.

Kunnskapsdepartementet har tidligere vist til forarbeidene til *Midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19*. I Prop.102 L (2019-2020) punkt 3.3.2.1 står det blant annet:

Dersom den enkelte elev må være borte på grunn av smitte av covid-19, karantene eller isolering, gjelder de vanlige reglene om opplæring ved sykefravær. Disse reglene er nærmere omtalt i rundskriv Udir 6-2014. Reglene innebærer at skoleeier har plikt til å gi opplæring for eksempel hjemme hos eleven ved langvarig fravær. Hva som anses som langvarig fravær, må avgjøres etter en konkret og skjønnsmessig vurdering. At elevene allerede har vært borte fra skolen en stund på grunn av stenging, og at det nå allerede er etablert ordninger for hjemmeopplæring, er momenter som taler for at skolene ikke bør vente så lenge før de gir opplæring hjemme ved fravær på grunn av smitte, karantene eller isolering.

Disse vurderingene ser imidlertid helt bort fra problemene som oppstår når det skal gis undervisning som ordinært på skolen *samtidig* som det skal gis opplæring til elever som av ulike årsaker må være hjemme. Skolene er ikke ressursmessig rustet for en situasjon med doble opplæringskrav.

Når læreren må omarbeide undervisningsopplegg for klasserommet til å passe fjernundervisning, er dette i utgangspunktet ekstraarbeid hvis det innebærer mer tid enn læreren normalt bruker. Dette står tydelig i arbeidstidsavtalen for lærere som arbeidsgiver skal respektere. Allikevel erfarer vi nå at mange arbeidsgivere tøyser strikken for langt, og belaster lærerne dobbelt, uten at økt tidsbruk blir kompensert. Vi frykter en økning i belastningsrelatert sykefravær i tiden framover.

I høringsnotatet viser departementet til noe økte driftsutgifter knyttet *til smitteverntiltak* på grønt og gult nivå. En ser imidlertid helt bort fra de økte lønnsutgiftene som kommer av at lærere og lektorer må tilby undervisning på skolen og i hjemmene, og økte utgifter knyttet til vikarbruk og lignende.

Vi mener med andre ord at en forlengelse innebærer betydelige økonomiske kostnader på skoleeiernivå og administrative og ressursmessige konsekvenser på skolenivå. Dette må synliggjøres.

Oppsummert mener Norsk Lektorlag:

- Vi ser behovet for forlenging av justeringene av opplæringsloven, men savner et tydelig regelverk for gult nivå. Vi trenger tydelige regelsett for henholdsvis gult og rødt nivå.
- Skolene er ikke ressursmessig rustet for en situasjon med doble opplæringskrav (gult nivå). Midlertidig lov må sikre at elevene kan få god opplæring med forsvarlig arbeidsbelastning for de ansatte.
- Forskriften må sørge for at kvalifiserte vikarer settes inn. Lektorene er allerede overarbeidet, kun tre uker inn i skoleåret. Dette er ikke bærekraftig. Det er behov for en tilføyelse i forskriften (nytt fjerde ledd): *Skolene skal så langt som mulig sørge for at vikarer settes inn ved fravær*
- Det er behov for et tillegg i forskriften (nytt første ledd): *Opplæringens fag- og timestfordeling skal forholdsmessig gjenspeile ordinær fag- og timestfordeling så langt det er mulig*
- Første ledd i § 8-2 kan med fordel gjentas innledningsvis i forskriftens § 3 (1) a: *«I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhør.»*
- Foreslåtte tilpasninger i reglene om leirskole og påbygg støttes for øvrig. Det må tydeliggjøres i forskrift at dette kun skal gjelde for rødt nivå.

Med vennlig hilsen

Rita Helgesen
leder i Norsk Lektorlag